

We lopen de tsunami tegemoet: over het einde van de groei | uitnodiging ONgehoord lezing verontwaardiging en protest

Pala [info@pala.be]

Verzonden: dinsdag 28 februari 2012 3:38

Aan: Veerle Solia

Wordt deze nieuwsbrief niet goed weergegeven? [Klik hier](#).

Onze globaliserende wereld in woord en beeld
NIEUWSBRIEF

28 February 2012

Inhoud

Inleiding

We lopen de tsunami tegemoet: over het einde van de groei

Verontwaardiging en protest – uitnodiging ONgehoord lezing

Activiteiten

Inleiding

Faalt zowel de rechtse als de linkse, zowel de neoliberale als de sociaaldemocratische, aanpak van de crisis? En waarom dan wel? In deze nieuwe PALA zetten we het volle licht op het einde van de groei – zowat de titel van het hoogst lezenswaardige boek van Richard Heinberg – met een essay getiteld: we lopen de tsunami tegemoet.

Voor wie hierdoor aangemoedigd is om het boek zelf te gaan lezen. Dat kan – klik hier om een exemplaar van 'Einde aan de groei' te bestellen.

Met Global Society zijn we intussen blij dat er al meer dan 2000 exemplaren van het boek 'Van verontwaardiging naar verandering' zijn verspreid. Niet lang meer of we zijn aan een nieuwe druk toe – voor meer info klik hier

We herinneren er nog graag aan dat er op maandagavond 5 maart een ONgehoord lezing en debat is in Leuven met als titel 'Verontwaardiging en protest', een organisatie van STUK i.s.m. DeWereldMorgen.be. Meer uitleg in deze PALA, klik hier om in te schrijven.

Jan Rutgeerts

We lopen de tsunami tegemoet – over het einde van de groei

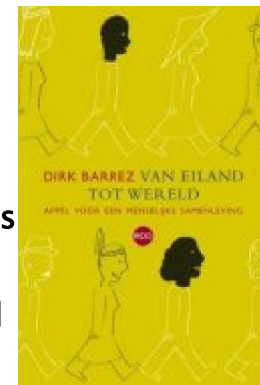

Nieuw boek – slechts 6 euro verzending inbegrepen

Global Society vzw

We lopen de tsunami tegemoet: over het einde van de groei

De these van Richard Heinberg is kort en kernachtig: het is gedaan met de economische groei zoals we die gekend hebben, hoog tijd om ons aan te passen. Vandaar de titel van zijn boek 'Het einde van de groei'. Een krachtige uitnodiging om er dieper op in te gaan in een essay.

Van eiland tot wereld.

van Dirk Barrez

Sinds de tsunami van eind 2004 de kusten van vooral Indonesië en Sri Lanka verwoestend trof, kennen velen het fenomeen. Als het water van de zee zich heel ver terugtrekt, is dat de voorbode van een verwoestende vloedgolf. Wie dan in de richting van de zee loopt, gaat een zekere dood tegemoet.

Dat is net wat de hele wereld de jongste decennia aan het doen is, zo durf ik het betoog van het jongste boek van Richard Heinberg samenvatten. Hij is lang niet de enige die waarschuwt dat de crises zich opstapelen, en dat de economie onmogelijk de ecologische grenzen van onze planeet kan blijven overschrijden. Maar hij argumenteert zo sterk en uitvoerig dat er een financiële en ecologische tsunami op ons af komt, en vooral hoe we totaal verkeerd bezig zijn, dat iedereen met zin voor verantwoordelijkheid dit alles best heel diep laat doordringen.

Niet toevallig neemt hij helemaal in het begin van zijn boek de economen in het vizier die maar niet willen of kunnen erkennen dat groei in een fysisch begrensd systeem – onze planeet – onmogelijk eeuwig kan blijven doorgaan. Voor zijn kritiek op deze beroepscategorie gebruikt hij een citaat van James Kenneth Galbraith – zoon van de nog meer bekende John – die het economenwereldje vergelijkt met “een politbureau dat het al decennialang bij vrijwel elke belangrijke beleidskwestie bij het verkeerde eind heeft maar nooit is dit een aanleiding om zijn ideeën te herzien”.

Het einde van de groei

En waarom komt er dan wel een einde aan de groei zoals wij die al enkele eeuwen kennen? Om drie redenen, legt Heinberg uit.

Er is vooreerst de uitputting van onze natuurlijke hulpbronnen, denk aan het opstoken van fossiele brandstoffen zoals olie, aan het razendsnelle verbruik van heel wat belangrijke delfstoffen en aan watertekorten.

Ten tweede is de milieuschade steeds grootschaliger. Die wordt veroorzaakt door zowel de winning als het gebruik van de natuurlijke hulpbronnen, denk aan de dreigende klimaatverandering.

Als derde komen daar de financiële crises bij die de economische bedrijvigheid zwaar ontwrichten. De crisis in 2008, en opnieuw in 2011, met instortende huizenmarkten, failliete bedrijven en omvallende banken maken duidelijk dat deze 'toekomst' al onder ons is.

Piramidespel

Voor Heinberg is het duidelijk, we beleven de overgangsjaren naar decennia van economische krimp. Want we kunnen ons niet langer uit de schulden lenen. Hoe komt dat? De uitvinding van het geld maakte het mogelijk om torenhoge financiële schulden op te bouwen. Dat zijn evenveel aanspraken op een toekomstige groei van welvaart om de verschuldigde rente te kunnen betalen. Maar als die groei niet meer mogelijk is wegens geen hulpbronnen meer, stort het kaartenhuisje in elkaar. Heinberg maakt de vergelijking met een Ponzi piramidespel om de onvermijdelijke fatale afloop te illustreren.

Weglachen schaadt de gezondheid

Het is iets te makkelijk om zijn vaststellingen weg te lachen. Eigenlijk weten we al 40 jaar, namelijk sinds de publicatie van het rapport Grenzen aan de groei in 1972, dat de gangbare mondiale economische dynamiek op haar grenzen zal botsen ergens tussen 2010 en 2050. Heinberg wijst erop dat dit onderzoeksscenario meermaals is herhaald met de meest actuele gegevens... en telkens bleef de uitkomst dezelfde.

Niet toevallig is Heinberg zowat de autoriteit inzake peak oil, de vaststelling dat we de maximale oliewinning op aarde ongeveer hebben bereikt. Vanaf dan stagneert het olieaanbod en zal het zelfs stilaan gaan dalen. Gevolgen: fel stijgende olieprijsen, nog heviger op en neer flitsende olieprijsen tengevolge van de economische crises die prijsspieken veroorzaken, denk aan de crisis van 2008.

We belanden in een opeenvolging van luchtbellen en financiële crises zoals we die al beleefden met de Aziatische crisis, de internetzeepbel en de huizenzeepbel. Het is interessant om weten dat de voorbije vijftig jaar een sterke wisselwerking vertonen tussen piekende olieprijsen en economische recessies, we zijn met andere woorden 'al lang gewaarschuwd'.

Het 'nieuwe normaal'

Al deze vaststellingen zouden de wereld al lang hebben moeten doen overgaan op het bestrijden van de klimaatverandering en het drastisch overschakelen op een economie die veel minder afhankelijk is van fossiele brandstoffen. Ze zou zich, zoals de auteur schrijft, moeten aanpassen aan het 'nieuwe normaal', namelijk een economie die niet langer groeit. En ze moet een financieel systeem uitwerken dat niet om de haverklap kapseist.

Maar op de klimaatconferenties in zowel Kopenhagen, Cancun als Durban beslisten de verzamelde politici eigenlijk om de rampkoers richting klimaatcatastrofe

onveranderd aan te houden. En in plaats van ze als een waarschuwing op te vatten, lijken grootbankiers en neoliberale economen net meer kracht te putten uit de financiële crises die ze aanrichten om meer van hetzelfde te eisen. Eigenlijk argumenteren ze dat we de pyromanen moeten belonen voor de branden – de crises – die ze aansteken. Intussen verzuimen onze politici elke dag om het wankelende financiële systeem aan te pakken.

Nog maar eens proberen de problemen voor ons uit te schuiven

Het meest waarschijnlijke scenario is dat we met alle macht zullen proberen de crises voor ons uit te schuiven, zolang we maar enigszins kunnen. Zo zal de wereld bijna zeker toch kiezen om de economie vooral te blijven stoken met fossiele brandstoffen.

Want, vergeet het niet, zonder energie is er gewoonweg geen economie. De nieuwe hype heet nu schaliegas. Heinberg wijst erop dat de mogelijkheden daarvan ruim worden overschat, en meer algemeen dat nieuwe energiebronnen aanspreken, zoals schaliegas, zelf steeds meer energie kost en schade oplevert.

Hij wijst er ook op dat China al dicht tegen zijn pieksteenkolproductie aanschurkt en het slechts een kwestie van (vrij weinig) tijd is dat dit een bedreiging vormt voor de al decennialange exponentiële groei van de Chinese economie.

Meer nog, zelfs een snelle groei van hernieuwbare energie zal het geleidelijk wegvallen van fossiele brandstoffen niet volledig kunnen compenseren. In 2100 zal de wereld het met minder energie moeten doen.

Hij kan dan wel gelijk hebben, toch richten de energiesector en de meeste landen hun grootste inspanningen en verwachtingen op wat schaliegas,

teerzandolie en andere fossiele brandstoffen nog kunnen opleveren in plaats van meteen resoluut te kiezen voor de ombouw van hun economie om die te baseren op veel minder energiebehoeften en op hernieuwbare energie.

Daar schuilt wellicht ook de echte reden waarom een bedrijf als BP na 40 jaar haar afdeling zonne-energie sluit – wegens niet langer rendabel – terwijl het zich daar toch jarenlang een voorstander van toonde.

De aarde en de beschaving zoals wij die kennen gaat eraan

De implicatie van die energiekeuze lijkt me zonneklaar. Zo verdwijnt de laatste kans om de opwarming van de aarde te beperken tot iets meer dan 2 graden, dat worden er dan zeker meer. Daardoor zal de klimaatverandering de komende decennia en eeuwen een bepaald onvriendelijk karakter krijgen voor de beschaving zoals wij die kennen.

Want onze planeet draait dan wel door, ze zal er wel degelijk anders gaan uitzien. De zeespiegel bijvoorbeeld zal stijgen, onafwendbaar, en geen klein beetje. Tal van de meest vruchtbare regio's zullen onder water lopen of verzilten, tientallen tot honderden miljoenen mensen moeten migreren, landbouwopbrengsten stokken of dalen, zoetwatertekorten nemen toe, honger, ziekten en gewapende conflicten slaan toe.

Ga er verder maar vanuit dat het smelten van de Groenlandse ijskap nu elk jaar sterk aan zekerheid wint. Reken dan zo goed mogelijk na aan welke snelheid dat zal gebeuren. En ga er dus voor onze streken al maar vanuit dat we ergens in de voorzienbare toekomst Brugge, Gent, Antwerpen, Rotterdam, Amsterdam, enzovoort, zullen moeten prijsgeven aan het water... voor zover onze samenleving al niet lang daarvoor totaal ontwricht is geraakt.

Het falen van links en van rechts

Terug naar de analyse van Heinberg over het nabije einde van de groei en over de aanpak ervan.

De linkse keynesiaanse politiek was er op gericht om via overheidsinvesteringen de economische welvaartsmachine op gang te krijgen. De groei daarvan zorgde dan voor de inkomsten waarmee de investeringen konden worden terugbetaald. Aan dat keynesiaanse sprookje, dat zo goed heeft gewerkt in de twintigste eeuw, is nu een eind gekomen omdat dergelijke groeistrategie onmogelijk is geworden nu we de draagkracht van de planeet overschrijden. Een keynesiaanse politiek zal de overheidsschulden “tot toxische proporties opjagen en het lijden slechts verlengen”.

Toch is het rechtse alternatief van drastisch bezuinigen zo mogelijk nog schadelijker, aldus Heinberg. Want dat zal de economie zo hard en catastrofaal verzwakken – kijk naar enkele Europese landen, in de eerste plaats Griekenland, waar die werkelijkheid zich voltrekt – dat “de patiënt weleens op de operatietafel kan komen te overlijden”.

De hoop van zowel de sociaaldemocraten als van de aanhangers van de vrije markt dat hun kuur zal leiden tot vernieuwde economische groei en lage werkloosheid is volgens Heinberg vergeefs.

Verkijk u niet op innovatie, substitutie en efficiëntie

Natuurlijk moeten we er alles aan doen om onze energie efficiënter te gebruiken. Maar, waarschuwt Heinberg, vergeet dat je eindeloos efficiënter kan omspringen met energie, en vergeet al helemaal dat de efficiëntiewinst zodanig kan zijn dat de groeimotor opnieuw zal aanslaan.

Vergeet ook dat je substituten voorhanden zult hebben die van dezelfde superieure kwaliteit zijn. Wat, ook hier, niet wil zeggen dat substituten zonder belang zijn. Integendeel moeten we bijvoorbeeld zo snel mogelijk in hernieuwbare

energie investeren om de overgang naar een andere economie mogelijk te maken. Maar nooit nog zal energie zo overvloedig en goedkoop voorradig zijn als in de paar honderd jaar dat we onze fossiele brandstofvoorraden vraatzuchtig plunderden.

Ommekeer: weg van extreme specialisatie en globalisering

Ook al zullen in de toekomst handel en arbeidsspecialisatie blijven bestaan, toch is de huidige dynamiek van steeds verdere globalisering en specialisatie onhoudbaar.

Want, legt Heinberg uit, net de verminderde beschikbaarheid van energie die niet volledig gecompenseerd zal geraken door nieuwe technologieën verplicht ons daartoe. Vergeet bijvoorbeeld dat je goederen kan blijven de halve wereld rond zeulen in hun productieproces, vergeet alvast ook dat de verdere uitbouw van de huidige dominante industriële – en totaal olieafhankelijke – landbouw een haalbare kaart zal blijven.

Natuurlijk kan de moderne technologie veel, maar in deze eeuw zullen we ons moeten concentreren op uitvindingen die ons vooruithelpen in een situatie met schaarse en dure energie en grondstoffen. Het succes van die oefening zal bepalen hoeveel economische specialisatie en globalisering we zullen moeten inruilen voor een meer lokale en meer generalistische economie.

En wat dan na de groei?

Denk niet te gauw, het loopt allemaal wel los, we krijgen ook het einde van de groei wel gefikst. Blijven doordenken over de consequenties is heel hard aangeraden.

Want dit betekent bijvoorbeeld ook vaarwel zeggen aan het ons vertrouwde ontwikkelingsdenken waarbij we het bruto nationaal product van alle landen probeerden op te

stuwen. Vergeet dat dit op deze manier verder kan. En dat komt bovenop de al oude vaststellingen dat louter bnp groei op geen enkele wijze ook de verdeling van die welvaart op een rechtvaardige wijze zou impliceren, en dat de bnp benadering geen aandacht heeft voor ecologische kosten en eindige natuurlijke hulpbronnen.

Dit is tevens het einde van de huidige financiële stelsels, omdat ze straks domweg (opnieuw) instorten en ons collectief naar het bankroet leiden. En al helemaal omdat een economie bouwen op basis van schuld waarop rente moet worden betaald alleen maar kan wanneer die economie groeit. Messcherp redeneert Heinberg: "We zullen geld opnieuw moeten uitvinden en vrijwaren van politieke en bancaire belangen die het systeem uit evenwicht brengen."

Afkicken van onze groeiverslaving

We zullen met andere woorden moeten afkicken van onze groeiverslaving en moeten leren ontgroeien.

Heinberg legt alvast vier fundamentele principes op tafel voor een relevante economische leer. De huidige bevolkingsgroei en consumptie is onhoudbaar. We gebruiken hernieuwbare natuurlijke hulpbronnen onder hun vervangingsniveau. We verminderen het verbruik van niet-hernieuwbare hulpbronnen en recycleren grondstoffen. Afvalstromen zijn minimaal, niet-giftig en herbruikbaar.

Nieuwe economie bouwen

Het goede nieuws is dat er wel degelijk oplossingen zijn voor onze economische problemen, en dat er wel degelijk valabele antwoorden zijn voor de crises die op ons af komen. Ook daarover valt nogal wat te lezen in het 'einde van de groei'. Het is dus best mogelijk een nieuwe economie te bouwen die onze samenlevingen ook morgen

de nodige welvaart en het nodige welzijn kan garanderen.

Maar dan moeten we ons wel volop storten op die immense opdracht en, zoals Heinberg aanstipt, “ons niet richten op een bnp-groei die niet langer mogelijk is want dan kweken we alleen maar illusies en frustraties”. Hoeft het gezegd dat de meest gehoorde publieke stemmen van politici en zogenaamde denktanks net die illusie blijven rondbazuinen?

In principe is de boel nog te redden

Het slechte nieuws is dat het niet volstaat dat onze problemen in principe op te lossen zijn en dus te weten dat onze beschaving ‘in principe’ kan worden gered. Wat Heinberg pessimistisch stemt, en ons allemaal minstens tot ongeziene ernst en verantwoordelijkheidszin moet aanzetten, zijn twee cruciale voorwaarden. Ze zijn te verwoorden in twee scherpe vragen.

Zijn we bereid, individueel en gezamenlijk, alle noodzakelijke veranderingen door te voeren, en dat tijdig te doen?

Zijn onze samenlevingen dan ook echt van plan om te doen wat noodzakelijk is om de problemen op te lossen en de catastrofe te vermijden?

Wat we weten van mensen, maatschappijen en hun besluitvorming geeft niet veel hoop. Om tal van redenen doen ze maar het juiste wanneer alle andere mogelijkheden zijn uitgeput. Maar dat betekent dan wel dat we met onze huidige mondiale beschaving tegen de muur knallen.

Perspectief

Iets wat ironisch is het dan om vast te stellen dat het boek – bijna tegen beter weten in – toch nog ingaat op hoe een

duurzame economie en samenleving er zou kunnen uitzien en hoe tal van mensen en organisaties daaraan werken. De reden is natuurlijk dat Heinberg en alle mensen een toekomst willen hebben, voor zichzelf en voor hun (klein) kinderen.

Want geen perspectief meer hebben is het allerergste wat ons kan overkomen. Dan is het goed te weten dat we in staat zijn om ons een toekomst te bezorgen. Pas echt geruststellend zou zijn als we nu meteen de funderingen voor die toekomst zouden beginnen leggen door daadwerkelijk de aarde in bescherming te nemen.

Het boek *Het einde van de groei* – een uitgave van denktank Oikos en uitgeverij Jan Van Arkel – is te bestellen via PALA – [klik hier](#)

Dirk Barrez is o.a. de auteur van de boeken van *Verontwaardiging naar Verandering* – [klik hier](#) – en *Van eiland tot wereld*. Appèl voor een menselijke samenleving – [klik hier](#)

Het oorspronkelijke essay is ook te lezen via <http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/02/20/welopen-de-tsunami-tegemoet-over-het-einde-van-de-groei>

Verontwaardiging en protest | uitnodiging ONgehoord lezing

Verontwaardiging en protest zijn weer volop aanwezig in de samenleving. Nigel Williams, Eddy Van Lancker en Thomas Decreus snijden dit thema aan in de tweede ONGEHOORD lezing op 5 maart 2012, een initiatief van STUK in samenwerking met DeWereldMorgen.be

Protest en verontwaardiging kwamen volop in beeld met de Arabische Lente. Er zijn de indignados en er is de Occupy Wall Street beweging. Demonstraties, betogingen en stakingen zijn er van Griekenland en Portugal tot België en andere landen. Het maatschappelijk fenomeen van de protesteerder is zo groot dat een groot Amerikaans nieuwsmagazine het tot 'Person of the Year' uitkoos.

Voor STUK en DeWereldMorgen.be is de groeiende verontwaardiging het thema voor een nieuwe editie van Ongehoord. Thomas Decreus (mede-organisator van de SHAME-betoging), Eddy Van Lancker (federaal secretaris van het ABVV) en Nigel Williams (columnist en stand-up comedian) brengen elk hun kijk, en gaan vervolgens met elkaar en met het publiek in gesprek. Moderator is Dirk Barrez, één van de hoofdredacteuren van DeWereldMorgen.be.

Samen trachten ze antwoorden te vinden op vragen zoals: kunnen we wel spreken van één fenomeen als de idealen en motivaties van deelnemers zo gevarieerd zijn? Hoe verhoudt de manifestatie van politieke en sociale onvrede in België zich tot die in andere landen? Hoe verhouden zich de jongste protestbewegingen tot de oude verontwaardigden die de vakbonden zijn? Hebben de verschillende demonstraties, manifestaties en rellen al een bepaald effect gehad op samenleving en politiek?

Wie er eind januari niet bij kon zijn in op de Avond van de Verontwaardiging in de Beursschouwburg – wegens een uitverkochte zaal – krijgt hiermee een nieuwe kans, weliswaar met een heel anders samengesteld panel.

Ongehoord is een reeks actualiteitsgebonden lezingen in STUK
i.s.m. dewereldmorgen.be

KLIK HIER voor praktische informatie en om te reserveren
Nieuwe Global Society boek al aan tweede druk toe
Het nieuwe boek ***van Verontwaardiging naar Verandering.***
Hoe is onze wereld eraan toe? Waar moet het naartoe? Hoe
geraken we daar? Voor slechts 6 euro, verzending
inbegrepen – om te bestellen klik hier

Meteen voordelig 10 of 20 exemplaren kopen? Dat kan ook
10 ex. kosten 40 euro, voor 20 ex. is de prijs slechts 60 euro, telkens verzending inbegrepen. Voor deze bestellingen vanaf 10 ex., mail naar info@globalsociety.be met vermelding van naam, adres en aantal boeken, of bel naar tel. 32 (0)486 36 09 68

Meer lezen
Van verontwaardiging naar verandering. De wereld is nog

nooit zo spannend geweest – [Klik hier](#)

2011: jaar van de verontwaardiging, Occupy en Arabische
lente – [klik hier](#)

Activiteiten

Woensdag 29 februari 2012 om 20.00 uur – boekvoorstelling en
discussie-avond met Dirk Barrez 'van Verontwaardiging naar
Verandering' – plaats: GC De Wildeman, zaal De Nok, Schoolstraat
15, Herent, met gratis exemplaar voor iedere deelnemer

Zaterdag 24 maart 2012 van 9.45 tot 12 uur – van
Verontwaardiging naar Verandering – Lezing door Dirk Barrez voor
Onderweghuis – plaats: SD Worx, Brouwersvliet 2, 2000 Antwerpen
– inschrijving vooraf vereist via annemie.castelein@telenet.be – 10
euro (met glaasje achteraf)

JA, IK WORD NU PALA 2 EURO STEUNGEVER

Met slechts 2 euro per maand verzeker ik de verdere
uitbouw van PALA... [klik hier](#)

WERK MEE AAN EEN LEEFBARE WERELD Ben je tevreden
over PALA ?

Mail hem dan door naar vrienden en kennissen.

Wil je geen enkele PALA missen,
om gratis in te schrijven, [klik hier](#)

BOUW MEE AAN EEN LEEFBARE WERELD Zie je onze
initiatieven zoals de PALA brief, onze websites, boeken en
DVDs wel zitten?

We willen graag nog meer doen.

Uw steun is welkom op

rekeningnummer 979-2186488-16

met vermelding "steun Global Society vzw"

[Uitschrijven](#)

=

-----=

- This E-mail Message was Processed by Virtual AutumnTECH: Standard Edi=
tion -

-----=

<http://www.AutumnTECH.com>

=